Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
ATHANASIOSA RANTOSA
od 23. veljače 2021.[1]

Predmet C-603/20 PPU

SS
protiv
MCP

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Visoki sud, Engleska i Wales, Obiteljski odjel, Ujedinjena Kraljevina)

„Zahtjev za prethodnu odluku – Hitni prethodni postupak – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću – Članak 10. – Nadležnost u slučaju otmice djeteta – Dijete koje je nezakonito odvedeno u treću državu u kojoj je steklo svoje uobičajeno boravište – Najbolji interes djeteta – Vremenski neograničeno zadržavanje nadležnosti sudova države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište neposredno prije nego što je nezakonito odvedeno”

I. Uvod

1. Majka je dijete s britanskim državljanstvom, koje je imalo svoje uobičajeno boravište u Ujedinjenoj Kraljevini, nezakonito odvela u treću državu, u ovom slučaju Indiju, gdje je ono steklo svoje uobičajeno boravište. Otac tog djeteta pokrenuo je pred britanskim sudom postupak kako bi ishodio njegov povratak u Ujedinjenu Kraljevinu kao i pravo na kontakt.

2. Je li taj britanski sud nadležan za odlučivanje u takvom postupku na temelju članka 10. Uredbe (EZ) br. 2201/2003[2]? To je, u biti, pitanje koje je uputio High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Visoki sud, Engleska i Wales, Obiteljski odjel, Ujedinjena Kraljevina).

3. U ovom predmetu valja, dakle, ispitati teritorijalni doseg i uvjete za primjenu članka 10. te uredbe.

4. Na kraju svoje analize zaključit ću da kada je dijete oteto i odvedeno u treću državu, sudovi države članice u kojoj je to dijete imalo svoje uobičajeno boravište neposredno prije svojeg nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, vremenski neograničeno zadržavaju svoju nadležnost, također i u slučaju u kojem navedeno dijete stekne svoje uobičajeno boravište u toj trećoj državi.

1 Izvorni jezik: francuski

2 Uredba Vijeća od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22.). Uredba br. 2201/2003 također se naziva „Uredba Bruxelles II.a”.

II. Pravni okvir

A. Međunarodno pravo

5. Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece, sklopljena u Haagu 19. listopada 1996. (u daljnjem tekstu: Haška konvencija iz 1996.), predviđa pravila čija je namjena poboljšati zaštitu djece u međunarodnim okolnostima i izbjeći sukobe između njihovih pravnih poredaka glede nadležnosti, mjerodavnog prava, priznanja i ovrhe mjera za zaštitu djece.

6. U skladu s člankom 7. te konvencije:

„1. U slučaju protupravnog odvođenja ili zadržavanja djeteta, tijela države ugovornice u kojoj je dijete imalo redovito boravište neposredno prije nego što je odvedeno ili zadržano, zadržavaju svoju nadležnost sve dok dijete ne stekne redovito boravište u drugoj državi, i

(a) određena osoba, ustanova ili drugo tijelo koje ima pravo skrbi ne prihvati ovo odvođenje ili zadržavanje; ili

(b) dijete u toj drugoj državi boravi u razdoblju od najmanje godinu dana nakon što je osoba, ustanova ili drugo tijelo, koje ima pravo skrbi, saznala ili je trebala saznati gdje se dijete nalazi, da više ne traje postupak po zahtjevu koji je u tom razdoblju podnesen i da se dijete uklopilo u svoje novo okruženje.

2. Odvođenje ili zadržavanje djeteta smatra se protupravnim ako:

(a) su time povrijeđena prava skrbi dodijeljena osobi, ustanovi ili nekom drugom tijelu, bilo zajednički ili pojedinačno, prema pravu države u kojoj je dijete imalo redovito boravište neposredno prije odvođenja ili zadržavanja; te

(b) su se u vrijeme odvođenja ili zadržavanja ta prava ostvarivala bilo zajednički ili pojedinačno, ili bi se ta prava ostvarivala da nije bilo odvođenja ili zadržavanja.

Prava skrbi spomenuta u podstavku (a) ovoga članka mogu proizaći, prije svega, primjenom prava ili na temelju sudske ili upravne odluke, ili na temelju sporazuma koji ima pravni učinak po pravu te države.

3. Sve dok tijela navedena u stavku 1. imaju nadležnost, tijela države ugovornice u koju je dijete odvedeno ili u kojoj je zadržano, mogu poduzimati samo one žurne mjere na temelju članka 11. koje su potrebne za zaštitu osobe ili imovine djeteta."

B. Pravo Unije

1. Odredbe o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije

7. Svojom Odlukom (EU) 2020/135 od 30. siječnja 2020. o sklapanju Sporazuma o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju [3] (u daljnjem tekstu: Sporazum o povlačenju), Vijeće je u ime Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju odobrilo taj sporazum koji je priložen toj odluci [4].

3 SL 2020., L 29, str. 1.

4 SL 2020., L 29, str. 7.

8. Članak 86. Sporazuma o povlačenju, naslovljen „Predmeti koji su u tijeku pred Sudom Europske unije”, određuje u svojim stavcima 2. i 3.:

„2. Sud Europske unije ostaje nadležan za donošenje odluka o prethodnim pitanjima na temelju zahtjeva sudova Ujedinjene Kraljevine koji su mu upućeni prije isteka prijelaznog razdoblja.

3. Za potrebe ovog poglavlja, postupci pred Sudom Europske unije smatraju se pokrenutima, a zahtjevi za odluku o prethodnom pitanju smatraju se upućenima, u trenutku upisa pismena kojim se pokreće postupak u tajništvu Suda ili Općeg suda, ovisno o slučaju.”

9. U skladu s člancima 126. do 132. Sporazuma o povlačenju, tijekom prijelaznog razdoblja, koje počinje na dan stupanja na snagu tog sporazuma i isteći će 31. prosinca 2020., osim u slučaju produljenja, pravo Unije nastavlja se primjenjivati na Ujedinjenu Kraljevinu i u Ujedinjenoj Kraljevini u skladu s uvjetima predviđenima u navedenom sporazumu.

2. Uredba br. 2201/2003

10. U skladu s uvodnim izjavama 1., 2., 12., 21. i 33. Uredbe br. 2201/2003:

„(1) Europska zajednica postavila si je za cilj uspostavu područja slobode, sigurnosti i pravde u kojemu je osigurano slobodno kretanje osoba. U tu svrhu, Zajednica donosi, između ostaloga, mjere u području pravosudne suradnje u građanskim stvarima koje su potrebne za ispravno djelovanje unutarnjega tržišta.

(2) Na sastanku Europskoga vijeća u Tampereu, pružena je potpora načelu uzajamnog priznavanja sudskih odluka kao kamena temeljca za uspostavu pravog pravosudnog područja i utvrđeno je, kao prioritet, pravo na posjećivanje djece.

[…]

(12) Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.

[…]

(21) Priznavanje i izvršenje sudskih odluka donesenih u nekoj državi članici trebalo bi se temeljiti na načelu uzajamnog povjerenja, a razlozi nepriznavanja trebali bi biti svedeni na najmanju moguću mjeru.

[…]

(33) Ova Uredba priznaje temeljna prava i poštuje načela Povelje o temeljnim pravima Europske unije. Ona posebno nastoji osigurati poštovanje temeljnih prava djeteta, opisanih u članku 24. Povelje [Europske unije] o temeljnim pravima […]”.

11. Članak 1. te uredbe, naslovljen „Područje primjene”, koji se nalazi u poglavlju I. navedene uredbe, naslovljenom „Područje primjene i definicije”, određuje u svojim stavcima 1. i 2.:

„1. Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

[…]

(b) dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti.

2. Stvari iz stavka 1. točke (b) mogu se odnositi na:

(a) pravo na roditeljsku skrb i pravo na kontakt s djetetom;

[…]”

12. Članak 2. iste uredbe, naslovljen „Definicije”, koji se također nalazi u navedenom poglavlju I., predviđa:

„U svrhe ove Uredbe:

[…]

3. izraz ‚država članica’ označava sve države članice, osim Danske;

[…]

7. izraz ‚roditeljska odgovornost’ označava prava i obveze koje se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koja su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Ovaj izraz uključuje i prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta te prava na kontakt s djetetom;

[…]

11. izraz ‚nezakonito odvođenje ili zadržavanje [djeteta]’ označava odvođenje ili zadržavanje djeteta ako:

(a) je riječ o kršenju prava na skrb stečenog sudskom odlukom ili primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom u skladu s pravom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova odvođenja ili zadržavanja;

i

(b) pod uvjetom da su, u trenutku odvođenja ili zadržavanja, prava na skrb bila izvršavana, bilo zajednički ili samostalno, ili bi bila izvršavana, ali u svrhe odvođenja ili zadržavanja. Smatra se da se pravo na skrb zajednički koristi kada, u skladu sa sudskom odlukom ili primjenom prava, jedan nositelj roditeljske odgovornosti ne može odlučivati o djetetovu boravištu bez pristanka drugog nositelja roditeljske odgovornosti.”

13. Poglavlje II. Uredbe br. 2201/2003, naslovljeno „Nadležnost”, sadržava u svojem odjeljku 2., koji obuhvaća članke 8. do 15., pravila o nadležnosti u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću.

14. U članku 8. te uredbe, naslovljenom „Opća nadležnost”, određeno je:

„1. Sudovi države članice nadležni su u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću prema djetetu koje ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku pokretanja postupka.

2. Stavak 1. podložan je primjeni odredaba članaka 9., 10. i 12.”

15. Članak 10. navedene uredbe, naslovljen „Nadležnost u slučajevima otmice djeteta”, glasi kako slijedi:

„U slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, zadržavaju svoju nadležnost sve dok dijete ne dobije uobičajeno boravište u drugoj državi članici i:

(a) dok svaka osoba, ustanova ili drugo tijelo s pravom na skrb ne pristane na odvođenje ili zadržavanje;

ili

(b) dok dijete u drugoj državi članici ne boravi najmanje godinu dana nakon što je osoba, ustanova ili drugo tijelo s pravom na skrb saznalo ili trebalo saznati gdje se dijete nalazi, a dijete se smjestilo u novoj sredini, i dok nije zadovoljen barem jedan od sljedećih uvjeta:

i. u roku od godine dana nakon što je nositelj prava na skrb saznao ili trebao saznati gdje se dijete nalazi, nikakav zahtjev za predaju nije predan nadležnim tijelima države članice u koju je dijete odvedeno ili u kojoj je zadržano;

ii. zahtjev za predaju koji je uložio nositelj prava na skrb povučen je, a nikakav novi zahtjev nije podnesen u roku iz stavka i.;

iii. zaključen je predmet pred sudom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, u skladu s člankom 11. stavkom 7.;

iv. sudska odluka o skrbi koja ne podrazumijeva predaju djeteta donesena je na sudovima države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova nezakonitog odvođenja ili zadržavanja.”

16. U skladu s člankom 12. iste uredbe, naslovljenom „Prorogacija nadležnosti”:

„1. Sudovi države članice, nadležni prema odredbama članka 3. za rješavanje zahtjeva za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su i za sve predmete koji se odnose na roditeljsku odgovornost povezanu s takvim zahtjevom ako:

(a) barem jedan od bračnih drugova ima roditeljsku odgovornost prema djetetu

i

(b) ako su bračni drugovi i nositelji roditeljske odgovornosti izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatili nadležnost sudova u trenutku pokretanja postupka pred sudom te ako je to u interesu djeteta.

[…]

3. Sudovi države članice nadležni su za roditeljsku odgovornost u postupcima, osim onih iz stavka 1., ako:

(a) postoji bitna veza djeteta i te države članice, posebno zbog činjenice da jedan od nositelja roditeljske odgovornosti ima uobičajeno boravište u toj državi članici ili da je dijete državljanin te države

i

(b) su nadležnost sudova izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatile sve stranke u postupku u trenutku pokretanja postupka pred sudom, a to je i u interesu djeteta.

4. Ako dijete ima uobičajeno boravište na području treće države, koja nije potpisnica [Haške konvencije iz 1996.], smatra se da je nadležnost u skladu s ovim člankom u interesu djeteta, posebno ako se utvrdi da nije moguće vođenje postupka u trećoj državi o kojoj je riječ."

17. U članku 14. Uredbe br. 2201/2003, naslovljenom „Supsidijarna nadležnost", određeno je:

„Ako nijedan sud države članice nije nadležan u skladu s člancima 8. do 13., nadležnost se u svakoj državi članici utvrđuje prema zakonima te države članice."

C. Pravo Ujedinjene Kraljevine

18. Članci 1. do 3. Family Law Acta 1986 (Zakon o obiteljskom pravu iz 1986.) odnose se na nadležnost sudova Engleske i Walesa za odlučivanje u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću.

III. Glavni postupak i prethodno pitanje

19. Osoba P (u daljnjem tekstu: dijete) britanska je državljanka koja je na dan odluke kojom se upućuje prethodno pitanje bila stara tri godine i četiri mjeseca. Roditelji djeteta, koji nisu vjenčani, ali u odnosu na dijete zajedno ostvaruju roditeljsku odgovornost, imaju indijsko državljanstvo i imatelji su dozvole boravka u Ujedinjenoj Kraljevini.

20. Osoba MCP, djetetova majka (u daljnjem tekstu: majka), tvrdi da su ona i dijete bili žrtve zlostavljanja od strane osobe SS, djetetova oca (u daljnjem tekstu: otac), te da je zajedno s djetetom pobjegla u Indiju u studenome 2017. na razdoblje od četiri mjeseca jer u Ujedinjenoj Kraljevini nije imala nikakvu potporu. Nakon daljnjeg obiteljskog nasilja majka je u listopadu 2018. ponovno pobjegla u Indiju zajedno s djetetom.

21. Ona je u travnju 2019. privremeno vratila dijete u Ujedinjenu Kraljevinu na razdoblje kraće od dva tjedna iz razloga što na temelju indijskih pravila u području useljavanja, djetetu nije bilo dopušteno ostati u Indiji duže od 180 dana. Od travnja 2019. dijete je neprekinuto ostalo u Indiji. Majka se vratila živjeti u Ujedinjenu Kraljevinu i ostavila je dijete kod njegove bake s majčine strane.

22. Otac se vjenčao s drugom ženom i dobio drugo dijete. Dijete nije vidio od 2018. i želi da ono živi s njim ili, podredno, da održava kontakt s njime.

23. Dana 26. studenoga 2019. majka je podnijela zahtjev pred Family Courtom u Chelmsfordu (Obiteljski sud u Chelmsfordu, Ujedinjena Kraljevina) kako bi ishodila odluku o posebnom pitanju („specific issue order”) radi dobivanja „odobrenja za promjenu državnog područja u vezi s djetetom” („permission to change jurisdiction of the child”). U rješenju donesenom o tom zahtjevu navedeno je da se taj sud smatra nadležnim uzimajući u obzir djetetovo uobičajeno boravište.

24. Dana 26. kolovoza 2020. otac je pred High Courtom of Justice (England & Wales), Family Division (Visoki sud, Engleska i Wales, Obiteljski odjel), odnosno sudom koji je uputio zahtjev, pokrenuo postupak kako bi, među ostalim, ishodio povratak djeteta u Ujedinjenu Kraljevinu i pravo na kontakt.

25. U ovom predmetu sud koji je uputio zahtjev pozvan je ispitati zahtjeve majke i oca spomenute u točkama 23. i 24. ovog mišljenja.

26. Taj sud naglašava da je, čak i ako se u cijelosti uzmu u obzir argumenti majke, vrlo vjerojatno da je njezino ponašanje istovjetno nezakonitom odvođenju djeteta u Indiju ili njegovu nezakonitom zadržavanju u toj državi.

27. Budući da se postavilo pitanje njegove nadležnosti za odlučivanje u glavnom postupku, sud koji je uputio zahtjev izražava dvojbe s tim u vezi ističući da Uredba br. 2201/2003, koja ima izravan učinak i višeg je ranga nego britansko pravo, jest akt koji treba u prvom redu primijeniti u odnosu na članke 1. do 3. Zakona o obiteljskom pravu iz 1986. Osim toga, taj sud smatra da, iako je dijete stavljeno pod sudsko skrbništvo na raspravi održanoj 7. rujna 2020., ta okolnost nema utjecaja na njegovu nadležnost za odlučivanje u glavnom postupku.

28. Spomenuti sud navodi da je u trenutku u kojem je otac pokrenuo postupak pred njim, to jest 26. kolovoza 2020., dijete bilo 22 mjeseca u Indiji gdje je živjelo sa svojom bakom s majčine strane i da je tijekom tog razdoblja provelo u travnju 2019. dva tjedna u Ujedinjenoj Kraljevini. Slijedom navedenog, na dan 26. kolovoza 2020. dijete je bilo u cijelosti integrirano u indijsko društveno i obiteljsko okruženje. Sud koji je uputio zahtjev zaključuje iz toga da je na taj dan dijete imalo svoje uobičajeno boravište u Indiji i da zbog toga nije nadležan za odlučivanje u glavnom postupku na temelju članka 8. Uredbe br. 2201/2003.

29. Osim toga, prema navodima tog suda, ni u jednom trenutku do 26. kolovoza 2020. majka nije nedvosmisleno prihvatila da engleski sud bude nadležan za odlučivanje o pitanjima o roditeljskoj odgovornosti prema djetetu. Shodno tomu, navedeni sud smatra da nije nadležan ni na temelju članka 12. Uredbe br. 2201/2003.

30. Glede članka 10. te uredbe, iz doslovnog tumačenja proizlazi da se taj članak tiče odnosa između sudova iz dviju država članica. To se tumačenje nalazi u točki 4.2.1.1. Praktičnog priručnika Europske komisije za primjenu Uredbe Bruxelles II.a [5] (u daljnjem tekstu: Praktični priručnik). Međutim, tumačenje kojim se priznaje svjetski doseg navedenog članka 10. prihvatio je Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Žalbeni sud, Engleska i Wales, Građanski odjel, Ujedinjena Kraljevina) u presudi od 29. srpnja 2014. [6].

5 Taj je priručnik dostupan na internetskoj stranici https://publications.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/f7d39509-3f10-4ae2-b993-53ac6b9f93ed/language-fr

6 Dostupno na internetskoj adresi http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/1101.html

31. Naposljetku, u točki 33. presude UD[7], Sud je slijedeći mišljenje nezavisnog odvjetnika H. Saugmandsgaarda Øea[8] presudio da tekst članaka 9., 10. i 15. Uredbe br. 2201/2003 nužno podrazumijeva da njihova primjena ovisi o mogućem sukobu nadležnosti između odnosnih sudova više država članica. No, to razmatranje nije bilo strogo nužno u svrhu rješavanja spora u tom predmetu, tako da se može okvalificirati kao *obiter dictum*.

32. Prema tome, sud koji je uputio zahtjev smatra da njegova nadležnost za odlučivanje u glavnom postupku ovisi o teritorijalnom dosegu članka 10. Uredbe br. 2201/2003, čije tumačenje nije jasno.

33. U tim je okolnostima High Court of Justice, (England & Wales), Family Division, (Visoki sud, Engleska i Wales, Obiteljski odjel) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Zadržava li država članica vremenski neograničenu nadležnost na temelju članka 10. Uredbe [br. 2201/2003] ako je dijete s uobičajenim boravištem u toj državi članici nezakonito odvedeno u treću državu (ili je u njoj zadržano) u kojoj je, nakon takvog odvođenja (ili zadržavanja), zatim steklo uobičajeno boravište?"

IV. Hitni postupak

34. Aktom podnesenim 16. studenoga 2020. sud koji je uputio zahtjev zatražio je da se o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u hitnom postupku predviđenom u članku 107. Poslovnika Suda. U prilog tom zahtjevu taj je sud istaknuo da vrijeme koje protekne može ozbiljno odnosno nepopravljivo naštetiti odnosu između djeteta i jednog od njegovih roditelja, u ovom slučaju oca, ili razvoju djeteta i njegovoj integraciji u njegovu obitelj i društveno okruženje.

35. Dana 2. prosinca 2020. peto vijeće Suda odlučilo je, na prijedlog suca izvjestitelja i nakon saslušanja nezavisnog odvjetnika, prihvatiti zahtjev nacionalnog suda.

36. Pisana očitovanja podnijeli su otac, majka i Komisija. Svi su oni iznijeli i usmena očitovanja na raspravi održanoj 4. veljače 2021.

V. Analiza

37. Uvodno ističem da iz članka 86. Sporazuma o povlačenju, koji je stupio na snagu 1. veljače 2020., proizlazi da Sud ostaje nadležan za donošenje odluka o prethodnim pitanjima na temelju zahtjeva sudova Ujedinjene Kraljevine koji su mu upućeni prije isteka prijelaznog razdoblja. Ovaj zahtjev za prethodnu odluku podnesen je tajništvu Suda 16. studenoga 2020. Sud, dakle, ostaje nadležan za donošenje odluke o tom zahtjevu.

38. Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita, u biti, treba li članak 10. Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da sudovi države članice, u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište neposredno prije svojeg nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, zadržavaju svoju vremenski neograničenu nadležnost, kada je to dijete oteto u treću državu, uključujući slučaj kada navedeno dijete stekne svoje uobičajeno boravište u toj trećoj državi.

7 Presuda od 17. listopada 2018. (C-393/18 PPU, u daljnjem tekstu: presuda UD, EU:C:2018:835)

8 Mišljenje u predmetu UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749, bilješka na dnu stranice 4.)

A. Članak 10. Uredbe br. 2201/2003

1. Uvodna razmatranja

a) Teritorijalno područje primjene Uredbe br. 2201/2003

39. Uredbom br. 2201/2003 nije izričito određeno njezino teritorijalno područje primjene. Pred Sudom se postavlja pitanje primjenjuje li se ta uredba općenito na pravne odnose koji uključuju samo države članice ili se može također odnositi na treće države.

40. Tako je u predmetu, povodom kojeg je donesena presuda UD i odnosio se na mogući sukob nadležnost između države članice, u konkretnom slučaju Ujedinjene Kraljevine, i treće države, to jest Narodne Republike Bangladeša, Sud ispitao svoju nadležnost radi odgovora na pitanja koja su mu bila upućena i odnosila su se, među ostalim, na članak 8. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003.

41. U tom je pogledu Sud najprije istaknuo da članak 1. te uredbe, kojim je definirano njezino područje primjene, određuje građanske stvari u kojima se navedena uredba primjenjuje i one u kojima se ona ne primjenjuje, pri čemu ne upućuje ni na kakvo ograničenje teritorijalnog područja primjene iste uredbe [9]. Sud je dodao da, što se tiče članka 8. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003, tom se odredbom predviđa da su sudovi države članice nadležni u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću u odnosu na dijete koje ima uobičajeno boravište u toj državi članici u trenutku pokretanja postupka i da u tekstu navedene odredbe nema uporišta za to da primjena općeg pravila o nadležnosti u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću, koje je njome utvrđeno, podliježe uvjetu postojanja pravnog odnosa koji uključuje više država članica [10].

42. Sud je zatim presudio da se članak 8. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 razlikuje od pravila u vezi s priznavanjem i izvršenjem koja su predviđena u toj uredbi koja se ograničava na priznavanje odluka koje je donio sud države članice [11]. Sud je naposljetku istaknuo da ujednačena pravila o nadležnosti sadržana u navedenoj uredbi nisu namijenjena samo primjeni na situacije koje su stvarno i dostatno povezane s funkcioniranjem unutarnjeg tržišta, koje prema definiciji uključuje više država članica, iako ujednačavanje pravila o nadležnosti, provedeno tom uredbom, zasigurno ima samo po sebi za cilj uklanjanje prepreka funkcioniranju unutarnjeg tržišta koje mogu proizaći iz razlika između nacionalnih zakonodavstava u tom području [12].

43. Na kraju svoje analize Sud je utvrdio da se opće pravilo o nadležnosti predviđeno u članku 8. stavku 1. Uredbe br. 2201/2003 može primijeniti na sporove koji uključuju odnose između sudova samo jedne države članice i sudova treće zemlje, a ne samo na odnose između sudova iz više država članica i da je on, dakle, nadležan za davanje odgovora na postavljena pitanja [13].

44. Slijedom navedenog, iz sudske prakse Suda jasno proizlazi da se primjena članka 8. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003 može ticati pravnih odnosa koji uključuju treće države, unatoč činjenici da se te države uopće ne spominju u tekstu te odredbe.

9 Presuda UD, t. 31.

10 Presuda UD, t. 32.

11 Presuda UD, t. 34. i 35.

12 Vidjeti, u tom smislu, presudu UD, t. 40.

13 Presuda UD, t. 41. i 42.

b) Odnosi između članaka 8. i 10. Uredbe br. 2201/2003

45. Kao što proizlazi iz njegova naslova, članak 8. Uredbe br. 2201/2003 utvrđuje pravilo o općoj nadležnosti glede roditeljske odgovornosti. Osim toga, članak 10. te uredbe postavlja, također u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću, pravilo o posebnoj nadležnosti u slučaju međunarodne otmice djeteta.

46. U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev smatra u svojoj odluci da postoji velika vjerojatnost da je majčino postupanje istovjetno nezakonitom odvođenju djeteta u Indiju ili njegovu nezakonitom zadržavanju u toj državi. U tom slučaju nema dvojbe, prema mojem mišljenju, da valja primijeniti samo članak 10. Uredbe br. 2201/2003.

47. Naime, članak 8. stavak 2. te uredbe predviđa da je stavak 1. tog članka „podložan […] primjeni odredaba članaka 9., 10. i 12.”. Drugim riječima, članak 10. navedene uredbe posebno je pravilo o nadležnosti, a koji kao *lex specialis* ima jaču pravnu snagu od članka 8. stavka 1. iste uredbe u situacijama koje nastoji konkretno urediti, to jest u slučaju otmice djeteta [14].

48. Prema tome, glede roditeljske odgovornosti u slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta samo se članak 10. Uredbe br. 2201/2003 primjenjuje radi određivanja nadležnosti sudova država članica.

2. Doseg članka 10. Uredbe br. 2201/2003 u slučaju otmice djeteta u treću državu

49. Valja ispitati doseg članka 10. Uredbe br. 2201/2003 u slučaju u kojem je dijete koje je imalo svoje uobičajeno boravište u državi članici, nezakonito odvedeno u treću državu u kojoj stekne svoje uobičajeno boravište, kao što je to slučaj u glavnom postupku.

50. U tom pogledu, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, radi tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst, nego i njezin kontekst i ciljeve propisa kojeg je dio [15].

a) Tekst članka 10. Uredbe br. 2201/2003

51. Člankom 10. Uredbe br. 2201/2003 predviđeno je da u slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije svojeg nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, zadržavaju svoju nadležnost sve dok dijete ne dobije uobičajeno boravište u drugoj državi članici i dok se ne ispune određeni uvjeti navedeni u tom članku.

52. Navedeni bi se članak mogao u okviru prvog pristupa protumačiti na način da se primjenjuje samo kada je dijete oteto u drugu državu članicu [16]. Međutim, smatram da to tumačenje nije ispravno. Naime, isti je članak sastavljen od dvaju vrlo različitih dijelova pri čemu odlučujući element jest izraz „*zadržavaju svoju nadležnost*”. Članak 10. Uredbe br. 2201/2003 trebao bi se stoga shvatiti na sljedeći način.

14 Vidjeti u tom smislu presudu od 20. rujna 2018., Rudigier (C-518/17, EU:C:2018:757, t. 52. i navedena sudska praksa).

15 Presuda od 14. svibnja 2020., Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU i C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, t. 113. i navedena sudska praksa)

16 Vidjeti u tom smislu Pataut, É., i Gallant, E., „Article 10”, pod ravnanjem Magnusa, U., Mankowskog, P., *Brussels II bis Regulation*, Otto Schmidt, Köln, 2017., str. 123., t. 3.

53. Kada je dijete imalo svoje uobičajeno boravište u državi članici, kao što je slučaj s ovim djetetom, sudovi te države članice zadržavaju svoju nadležnost *sve dok* to dijete ne dobije uobičajeno boravište u „*drugoj državi članici*”. Budući da je obuhvaćena samo jedna druga država članica, smatram da se iz toga može zaključiti da kada je dijete predmet nezakonitog odvođenja ili zadržavanja glede *treće države*, sudovi države članice u kojoj je to dijete imalo svoje uobičajeno boravište *ostaju nadležni*.

54. Smatram da iako su u članku 10. Uredbe br. 2201/2003 spomenute samo države članice, on uređuje i pravne odnose koji uključuju treću državu u tom smislu da takvi odnosi ne mogu dovesti do prijenosa nadležnosti na sudove te treće države. Nebitno je to što navedeno dijete stječe uobičajeno boravište u navedenoj trećoj državi, ako s obzirom na tekst članka 10. te uredbe, ono ne stječe uobičajeno boravište u drugoj državi članici.

55. Slijedom navedenog, za razliku od situacije koja postoji između dviju država članica, sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije svoje otmice u treću državu ostaju vremenski neograničeno nadležni (*perpetuatio fori*).

56. Drugim riječima, s obzirom na tekst članka 10. Uredbe br. 2201/2003 ne postoji „pravna praznina” za situaciju u kojoj je dijete predmet nezakonitog odvođenja ili zadržavanja glede *treće države*. Budući da se otmica ne odvija u smjeru države članice, sudovi države članice podrijetla *i dalje* su nadležni za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti prema tom djetetu.

b) Kontekst članka 10. Uredbe br. 2201/2003

57. Čini mi se da kontekst članka 10. Uredbe br. 2201/2003 potvrđuje tumačenje prema kojem sudovi države članice, u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište, vremenski neograničeno zadržavaju svoju nadležnost u slučaju otmice prema trećoj državi.

58. Naime, kao što je to navedeno u točkama 40. do 43. ovog mišljenja, Sud je izričito priznao da se članak 8. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 koji se odnosi na opću nadležnost u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću može primijeniti na pravne odnose koji uključuju treće države.

59. Ne vidim razloga da se prihvati drukčije tumačenje za druge odredbe iz te uredbe koje se odnose na nadležnost sudova države članice u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću, među kojima je i članak 10. navedene uredbe. Naime, uopće se ne čini logičnim da sud države članice mora primijeniti članak 8. stavak 1. Uredbe br. 2201/2003 kada pravni odnosi uključuju treću zemlju, a ne članak 10. te uredbe u slučaju otmice u treću zemlju.

60. Usto, budući da je članak 10. Uredbe br. 2201/2003 *lex specialis* u odnosu na članak 8. stavak 1. te uredbe, čini mi se da se u slučaju da se ova potonja uredba može primijeniti na sporove koji uključuju odnose između sudova države članice i sudova treće države, isti zaključak mora izvesti glede navedenog članka 10.

61. Osim toga, prema sudskoj praksi Suda, Uredba br. 2201/2003 temelji se, kao što to proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 2. i 21., na načelu uzajamnog priznavanja sudskih odluka, kamenu temeljcu za uspostavu pravog pravosudnog područja, kao i na načelu uzajamnog povjerenja. Ovo potonje načelo svakoj od država članica nalaže da smatra da, osim u iznimnim okolnostima, sve ostale države članice poštuju pravo Unije i posebice njime priznata temeljna prava [17].

62. Čini mi se da u okviru primjene članka 10. Uredbe br. 2201/2003 činjenica da sve države članice poštuju, u načelu, pravo Unije opravdava da se pod određenim uvjetima prizna nadležnost sudova države članice u koju je dijete oteto ili u kojoj je steklo uobičajeno boravište.

17 Presuda od 19. studenoga 2020., ZW (C-454/19, EU:C:2020:947, t. 49. i navedena sudska praksa)

63. S druge strane, ako je dijete oteto u treću državu, suradnja i uzajamno povjerenje predviđeni pravom Unije ne mogu se primijeniti. Slijedom navedenog, s obzirom na kontekst članka 10. Uredbe br. 2201/2003 ne postoji opravdanje za priznavanje nadležnosti sudova te treće države, uključujući i slučaj u kojem je oteto dijete steklo svoje uobičajeno boravište u ovoj potonjoj državi.

c) Ciljevi članka 10. Uredbe br. 2201/2003

64. U skladu s njezinom uvodnom izjavom 12., pravila o nadležnosti koja utvrđuje Uredba br. 2201/2003 temelje se, u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. Iz navedenoga proizlazi da ta uredba slijedi načelo prema kojem je interes djeteta na prvom mjestu [18].

65. Na temelju njezine uvodne izjave 33., navedena uredba nastoji osigurati poštovanje temeljnih prava djeteta, opisanih u članku 24. Povelje Europske unije o temeljnim pravima [19]. U tom pogledu, njezin članak 24. stavak 2. određuje da u svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga tijela javne vlasti ili privatne institucije, *primarni cilj* mora biti zaštita interesa djeteta.

66. Tako Uredba br. 2201/2003 ima općenito za cilj, u najboljem interesu djeteta, omogućiti sudu koji mu je najbliži i koji stoga najbolje poznaje njegov položaj i stanje njegova razvoja da donese nužne odluke [20]. Članak 8. te uredbe izražava taj cilj uspostavljajući opću nadležnost u korist sudova države članice u kojoj dijete ima svoje uobičajeno boravište [21].

67. Glede članka 10. navedene uredbe, zakonodavac Unije je nastojao zaštiti najbolji interes djeteta u posebnom slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja. Tako je Sud naglasio da je cilj iste uredbe sprečavanje otmice djece između država članica i da bi se, u slučaju otmice, predaja djeteta trebala postići bez odlaganja. Sud je dodao da nezakonita otmica djeteta u načelu ne treba dovesti do prijenosa nadležnosti sudova države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije svojeg odvođenja na sudove države članice u koju je dijete odvedeno, i to čak i ako je ono nakon otmice dobilo uobičajeno boravište u toj državi. Stoga je smatrao da uvjete utvrđene u članku 10. točkama (a) i (b) Uredbe br. 2201/2003 valja tumačiti strogo [22].

68. Slijedom navedenog, Sud je naveo da čak i kada je oteto dijete steklo svoje uobičajeno boravište u drugoj državi članici, sudovi države članice u kojoj je boravilo prije svoje otmice ostaju u načelu nadležni u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću. Drugim riječima, nezakonita radnja, to jest otmica djeteta od strane jednog od njegovih roditelja, ne dovodi do promjene suda nadležnog za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti radi zaštite najboljeg interesa tog djeteta.

69. Taj cilj također jasno proizlazi iz pripremnih akata za Uredbu br. 2201/2003 prema kojima „činjenica da nadležnost automatski slijedi svaku promjenu uobičajenog boravišta djeteta predstavlja rizik da se korištenjem nezakonite radnje uspostavi umjetna nadležnost kako bi se ishodila skrb nad djetetom” [23].

18 Presuda od 12. studenoga 2014., L (C-656/13, EU:C:2014:2364, t. 48. i navedena sudska praksa).

19 Presuda od 11. srpnja 2008., Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, t. 51.)

20 Presuda od 9. studenoga 2010., Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, t. 84.)

21 Presuda od 15. veljače 2017., W i V (C-499/15, EU:C:2017:118, t. 52.)

22 Presuda od 1. srpnja 2010., Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, t. 43. do 45.) i rješenje od 10. travnja 2018., CV (C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, t. 51.)

23 Vidjeti Prijedlog Uredbe Vijeća o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i sporovima o roditeljskoj odgovornosti kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 i mijenja Uredba (EZ) br. 44/2001 u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, koji je Komisija podnijela 3. svibnja 2002. (COM(2002) 222 *final*, str. 12.).

70. Čini mi se da je teško zamisliti da cilj sprečavanja otmica djece nestaje samo iz razloga što je dijete odvedeno u treću zemlju. Naime, u suprotnom bi slučaju bilo dovoljno roditelju koji otima dijete da se premjesti u treću državu koja se inače može nalaziti u neposrednoj blizini države članice, kako bi se članak 10. Uredbe br. 2201/2003 prestao primjenjivati. Dijete bi tako bilo lišeno prava dodijeljenih tom uredbom čiji je cilj zaštiti njegov najbolji interes.

71. S obzirom na prethodna razmatranja, mišljenja sam da tekst članka 10. Uredbe br. 2201/2003, kontekst tog članka kao i ciljevi propisa kojeg je on dio navode na zaključak da u slučaju kada je dijete koje je imalo svoje uobičajeno boravište u državi članici oteto u treću državu, sudovi te države članice zadržavaju svoju vremenski neograničenu nadležnost za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti prema tom djetetu.

3. Utjecaj građanstva Unije djeteta otetog u treću državu

72. U ovom predmetu, predloženo tumačenje još podupire činjenica da dijete ima britansko državljanstvo i da je po toj osnovi građanin Unije na dan nastanka činjenica u glavnom postupku.

73. Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, člankom 20. UFEU-a svakoj osobi koja ima državljanstvo države članice daje se status građanina Unije, koji je predodređen da bude temeljni status državljana država članica [24].

74. Građanstvo Unije svakom građaninu Unije dodjeljuje temeljno i osobno pravo slobodnog kretanja i boravka na državnom području država članica, koje je podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u Ugovoru i mjerama donesenima za njihovu provedbu [25].

75. Sud je u vezi s time presudio da su članku 20. UFEU-a protivne nacionalne mjere, uključujući odluke kojima se odbija pravo na boravak članovima obitelji građanina Unije, koje imaju za učinak oduzimanje građanima Unije stvarnog uživanja bitnog sadržaja prava koja proizlaze iz njihova statusa [26].

76. Mišljenja sam da se u predmetu poput onoga u glavnom postupku valja nadahnuti takvom sudskom praksom. Naime, zaključak da su u slučaju kada je dijete koje ima građanstvo Unije oteto u treću državu sudovi ove potonje države nadležni za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti prema tom djetetu značio bi prekid svake veze s pravom Unije, čak i ako je navedeno dijete žrtva nezakonitog odvođenja ili zadržavanja. Smatram da se tom nezakonitom radnjom ne može takvom djetetu oduzeti stvarno uživanje prava da sud države članice ispita roditeljsku odgovornost prema njemu.

77. Prema tome, čini mi se da se člankom 20. UFEU-a potvrđuje nadležnost sudova države članice u kojoj je dijete koje ima građanstvo Unije imalo svoje uobičajeno boravište neposredno prije nego što je oteto u treću zemlju.

78. Radi potpune ocjene teritorijalnog dosega i uvjeta za primjenu članka 10. Uredbe br. 2201/2003., valja još ispitati argumente iznesene u korist primjene tog članka ograničene na države članice.

24 Presuda od 27. veljače 2020., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Bračni drug građanina Unije) (C-836/18, EU:C:2020:119, t. 35. i navedena sudska praksa)

25 Presuda od 27. veljače 2020., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Bračni drug građanina Unije) (C-836/18, EU:C:2020:119, t. 36. i navedena sudska praksa)

26 Presuda od 27. veljače 2020., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Bračni drug građanina Unije) (C-836/18, EU:C:2020:119, t. 37. i navedena sudska praksa)

4. Argumenti u korist primjene članka 10. Uredbe br. 2201/2003 koja je ograničena na države članice

79. Kao prvo, sud koji je uputio zahtjev ističe da je u točki 33. presude UD Sud naveo, da nasuprot nekim odredbama Uredbe br. 2201/2003 o nadležnosti, poput njezinih članaka 9., 10. i 15., čiji tekst nužno podrazumijeva da njihova primjena ovisi o mogućem sukobu nadležnosti između odnosnih sudova više država članica, iz teksta članka 8. stavka 1. te uredbe ne proizlazi da je ta odredba ograničena na sporove koji se odnose na takve sukobe.

80. Međutim, ne čini mi se da je taj element odlučujuć u vezi s nadležnošću sudova države članice u slučaju otmice djeteta u treću zemlju. Naime, radi se o *obiter dictumu* koji počiva na rasuđivanju *a contrario*. No, takvo je rasuđivanje po definiciji relativne i ograničene pravne vrijednosti i samo je argument koji se koristi u okviru ispitivanja članka 8. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003. Usto, u toj presudi Sud nije protumačio članak 10. te uredbe jer se predmet nije odnosio na otmicu djeteta.

81. Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev upućuje na Praktični vodič u kojem je navedeno da je teritorijalno područje primjene članka 10. Uredbe br. 2201/2003 ograničeno na države članice. U tom pogledu taj sud spominje točku 4.2.1.1. tog vodiča u skladu s kojom „[u] cilju odvraćanja od roditeljske otmice djece između država članica, člankom 10. osigurano je da sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja (‚država članica podrijetla') zadržavaju nadležnost za odlučivanje o meritumu predmeta i nakon toga. Sudovi nove države članice (‚zamoljena država članica') nadležni su samo pod strogim uvjetima".

82. No, ističem, s jedne strane, da u Praktičnom vodiču Komisija nije ispitala situaciju otmice djeteta u treću zemlju. S druge strane i u svakom slučaju, iako taj dokument predstavlja koristan alat za tumačenje Uredbe br. 2201/2003, on nema obvezujuću snagu i stoga ne može biti obvezujuć za Sud prilikom tumačenja te uredbe [27].

83. Kao treće, sud koji je uputio zahtjev ističe također da se članak 10. Uredbe br. 2201/2003 treba tumačiti na način da ima teritorijalno područje primjene ograničeno na države članice iz razloga što bi u suprotnom slučaju nadležnost koju država članica podrijetla zadržava nastavila postojati u nedogled. Taj sud smatra da je glede svoje nadležnosti ta država članica stoga u jačem položaju spram treće države nego spram države članice [28], a što bi bilo vrlo teško za shvatiti.

84. Ne slažem se s tom analizom. Kao što je to već istaknuto u točki 61. ovog mišljenja, Uredba br. 2201/2003 zasnovana je na suradnji i uzajamnom povjerenju među sudovima država članica što pod određenim uvjetima omogućava prijenos nadležnosti među tim sudovima. Budući da suradnja i uzajamno povjerenje nisu predviđeni kada se radi o sudovima treće države, čini mi se potpuno opravdanim i u skladu s tom uredbom da sudovi države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište neposredno prije svoje otmice u treću državu ostaju vremenski neograničeno nadležni, a kako bi se osigurala zaštita najboljeg interesa tog djeteta.

85. Kao četvrto, moglo bi se tvrditi da se u slučaju otmice djeteta u treću državu Uredba br. 2201/2003 ne primjenjuje i da tada valja uputiti na Hašku konvenciju iz 1996. čiji je članak 7. sastavljen vrlo slično članku 10. te uredbe. Međutim, primjena te konvencije pretpostavlja da joj je dotična treća država pristupila. No, u ovom slučaju Indija nije jedna od stranaka navedene konvencije. Slijedom navedenog,

27 Vidjeti, po analogiji, presudu od 8. svibnja 2019., Inspecteur van de Belastingdienst (C-631/17, EU:C:2019:381, t. 41.).

28 S obzirom na to da pod određenim uvjetima članak 10. Uredbe br. 2201/2003 dopušta prijenos nadležnosti među sudovima država članica.

u ovom predmetu ne treba precizno ispitati kako se Uredba br. 2201/2003 i Haška konvencija iz 1996.[29] mogu pomiriti. Primjećujem samo da taj predmet pokazuje da u slučaju kada je dijete imalo svoje uobičajeno boravište u državi članici neposredno prije svoje otmice, neprimjena Uredbe br. 2201/2003 neće uvijek biti nadomještena primjenom članka 7. Haške konvencije iz 1996.

86. Kao peto, ako se Haška konvencija iz 1996. ne primjenjuje, valjalo bi uputiti ili na dvostranu konvenciju između dotične države članice i treće države, ili na nacionalna pravila te države članice o nadležnosti sudova, i to na temelju članka 14. Uredbe br. 2201/2003. No, ne može se predmnijevati da u slučaju otmice u treću državu ta nacionalna pravila nužno osiguravaju istu zaštitu najboljeg interesa djeteta kao i Uredba br. 2201/2003 ili višu razinu takve zaštite nego ta uredba. Tako u ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev navodi da članci 1. do 3. Zakona o obiteljskom pravu iz 1986. ne predviđaju dodatne kriterije za nadležnost u odnosu na one koji su predviđeni tom uredbom.

87. Kao šesto, na raspravi su majka i Komisija istaknule da ako u slučaju otmice u treću državu sudovi države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište ostaju vremenski neograničeno nadležni, može postojati sukob sa sudovima te treće države pred kojima je jedan od roditelja pokrenuo postupak i koji ne priznaju nadležnost suda Unije.

88. Međutim, s jedne strane, taj problem postoji također u okviru primjene članka 8. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003. Ta situacija nije, međutim, spriječila Sud da u presudi UD prizna da se ta odredba može primijeniti na sporove koji uključuju odnose između sudova države članice i sudova treće države. S druge strane, mogući sukob između sudova države članice i sudova treće države svojstven je pravnim pravilima Unije koja imaju svjetski doseg. Ne čini mi se da je takav mogući sukob dovoljan element da se djetetu uskrati zaštita njegova najboljeg interesa u slučaju otmice u treću državu.

89. Prema tome, ne čini mi se da ikoji argument može dovesti u pitanje tumačenje članka 10. Uredbe br. 2201/2003 prema kojem sudovi države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište neposredno prije svojeg nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, zadržavaju svoju vremenski neograničenu nadležnost za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti prema tom djetetu, kada je došlo do otmice navedenog djeteta u treću državu, uključujući slučaj kada ono stekne svoje uobičajeno boravište u toj trećoj državi.

B. Članak 12. Uredbe br. 2201/2003

90. U slučaju da se Sud ne složi s tom analizom i smatra da je primjena članka 10. Uredbe br. 2201/2003 ograničena na pravne odnose koji uključuju samo države članice, valja ispitati bi li se sudovima države članice ipak mogla na temelju članka 12. te uredbe dodijeliti nadležnost za odlučivanje u predmetu poput onoga u glavnom postupku.

91. U tom je pogledu člankom 12. stavkom 3. navedene uredbe predviđeno da su sudovi države članice nadležni za roditeljsku odgovornost „u postupcima, osim onih iz stavka 1." tog članka, ako, s jedne strane, postoji bitna veza djeteta i te države članice, posebno zbog činjenice da jedan od nositelja roditeljske odgovornosti ima uobičajeno boravište u toj državi članici ili da je dijete državljanin navedene države članice i ako su, s druge strane, nadležnost tih sudova izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatile sve stranke u postupku u trenutku pokretanja postupka pred sudom, a

29 U skladu s člankom 52. stavkom 3. Haške konvencije iz 1996., „[s]porazumi koje sklopi jedna ili više država ugovornica o pitanjima obuhvaćenim ovom [k]onvencijom ne utječu, u odnosima tih država s drugim državama ugovornicama, na primjenu odredaba ove [k]onvencije". Tako ta odredba određuje, prema mojem mišljenju, da kada pravni odnosi uključuju državu članicu i treću državu koja je stranka te konvencije, ova potonja ima jaču pravnu snagu od Uredbe br. 2201/2003.

to je i u interesu djeteta. Stavkom 1. navedenog članka precizirano je da su sudovi države članice, nadležni prema odredbama članka 3. iste uredbe za rješavanje zahtjeva za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni i za sve predmete koji se odnose na roditeljsku odgovornost povezanu s takvim zahtjevom ako je udovoljeno zahtjevima navedenima u tom stavku [30].

92. Članak 12. stavak 3. Uredbe br. 2201/2003 stoga zahtijeva da se između svih stranaka u postupku utvrdi postojanje izričitog ili barem nedvosmislenog sporazuma o prorogaciji nadležnosti, najkasnije na dan kad je pismeno kojim se pokreće postupak, ili jednakovrijedno pismeno, predano izabranom sudu [31].

93. U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev navodi da dijete ima svoje uobičajeno boravište u Indiji. Međutim, taj sud također navodi da na dan na koji je postupak pokrenut pred njim, to jest 26. kolovoza 2020. majka nije ni u jednom trenutku izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatila da je britanski sud nadležan za odlučivanje o pitanjima koja se odnose na roditeljsku odgovornost u vezi s djetetom. Slijedom navedenog, smatram da članak 12. stavak 3. Uredbe br. 2201/2003 nije primjenjiv u predmetu poput onoga u glavnom postupku.

94. Osim toga, člankom 12. stavkom 4. te uredbe predviđeno je da ako dijete ima uobičajeno boravište na području treće države, koja nije potpisnica Haaške konvencije iz 1996., smatra se da je nadležnost u skladu s navedenim člankom 12. u interesu djeteta, posebno ako se utvrdi da nije moguće vođenje postupka u trećoj državi o kojoj je riječ. Međutim, budući da niti jedna stranka nije izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatila nadležnost suda koji je uputio zahtjev, čini mi se da u svakom slučaju niti ta odredba nije primjenjiva u predmetu poput onoga u glavnom postupku.

95. U slučaju da Sud smatra da članci 10. i 12. Uredbe br. 2201/2003 nisu primjenjivi u ovom predmetu, mišljenja sam da s obzirom na točke 41. i 42. presude UD, on ne bi trebao odbaciti kao nedopušten ovaj zahtjev za prethodnu odluku, nego se proglasiti nenadležnim.

VI. Zaključak

96. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodno pitanje koje je uputio High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Visoki sud, Engleska i Wales, Obiteljski odjel, Ujedinjena Kraljevina), odgovori na sljedeći način:

Članak 10. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000, treba tumačiti na način da sudovi države članice u kojoj je dijete imalo svoje uobičajeno boravište neposredno prije svojeg nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, zadržavaju svoju vremenski neograničenu nadležnost za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti prema tom djetetu, kada je došlo do otmice navedenog djeteta u treću državu, uključujući slučaj kada ono stekne svoje uobičajeno boravište u toj trećoj državi.

30 Presuda od 12. studenoga 2014., L (C-656/13, EU:C:2014:2364, t. 39.)

31 Presuda od 12. studenoga 2014., L (C-656/13, EU:C:2014:2364, t. 56.)